

DAG LINDER:

NATOS:s dilemma

I mitten av 70-talet försämrades relationerna mellan öst och väst. Sovjet fortsatte sin ohejdade upprustning som för övrigt pågått i oförminskad takt och på alla fronter även mitt under avspänningens högkonjunktur. Att acceptera obalansen på medeldistansområdet hade varit liktydigt med en inbjudan till Moskva att dels spela ut Västeuropa och USA mot varandra, dels spela på västeuropéernas inneboende rädsla. NATO tvingades därför att ta det sk dubbelbeslutet. Ett nytt politiskt samförstånd måste nu etableras beträffande grunderna för NATO:s säkerhetspolitik. Motståndet mot kärnvapen kan annars underminera både tilltron till NATO och försvarsviljan i stort.

Atlantpakten fyller i år 35 år. Att kriser kommit och gått under dessa år är väl ganska naturligt med tanke på att NATO är en allians av suveräna stater som har gemensamma men ingalunda helt identiska intressen. Den kris som utlöstes genom det sk dubbelbeslutet i december 1979 är emellertid den hittills värsta.

Man kunde kanske tycka att det faktum att utplaceringen av nya amerikanska medeldistansmissiler trots allt kunnat påbörjas, borde tyda på att NATO – lagom till sitt 35-årsjubileum – också övervunnit denna den senaste i raden av kriser. Men så är knappast fallet. Även om NATO:s omedelbara politiska problem visserligen kan sägas vara ur världen, är nämligen motståndet mot kärnvapen fortfarande stort, för att inte säga i tilltagande i så gott som hela Västeuropa. Dessutom är utplaceringen av nya medeldistansmissiler faktiskt inte den mest lämpliga åtgärden för att på sikt upprätthålla en militärt trovärdig avskräckning av Sovjetunionen. Därmed finns det också kritiker av NATO:s kärnvapenberoende som varken tillhör den sk fredsrörelsen eller kan kallas prosovjetiska. Många av dem skulle tvärtom kunna rubriceras som "hökar" när det gäller synen på Sovjetunionen.

Genom den påbörjade utplaceringen har man därför egentligen bara skaffat sig en kort respit, innan man på allvar måste gripa sig an med uppgiften att etablera ett nytt politiskt samförstånd beträffande grunderna för NATO:s säkerhetspolitik. Om så inte sker, riskerar man att motståndet mot kärnvapen på sikt kommer att underminera inte bara tilltron till NATO utan också försvarsviljan i stort. En sådan utveckling skulle

Civilekonom Dag Linder är chef för Foreign Affairs Research Service i Stockholm. Han är doktorand i internationell politik i USA.

vara den sämsta tänkbara för möjligheterna att bevara Västeuropas politiska oberoende och territoriella integritet även i framtiden. Hur har man hamnat i detta dilemma?

Bakgrunden

Atlantpaktens bildades som bekant därför att de västeuropeiska staterna allmänt kom att uppfatta Sovjetunionen som ett både politiskt och militärt hot samtidigt som dessa stater själva saknade förmåga att värna sig mot detta hot. Västeuropas svaghet och splittring nödvändiggjorde helt enkelt en säkerhetspakt med USA.

Enigheten om behovet av amerikanska garantier för att säkerställa Västeuropas politiska oberoende och territoriella integritet har under efterkrigstiden varit i det närmaste total. Avigsidorna med ett så stort säkerhetspolitiskt beroende har, i jämförelse med det sannolika alternativet, framstått som obetydliga. Man har menat att utan sådana garantier skulle Västeuropa vara helt utlämnat åt sovjetiskt godtycke. Svagheten skulle i bästa fall exploateras, i sämsta fall kunde den leda till total underkastelse. Det är ju knappast av altruistiska skäl som Sovjetunionen sedan länge sett som sin främsta utrikespolitiska målsättning att försvaga och helst skära av banden mellan USA och Västeuropa.

Det stora dilemma för NATO har emellertid hela tiden varit att få det militärt starka men geografiskt avlägsna USA att framstå som en trovärdig garant för Västeuropas säkerhet, ett Västeuropa som än idag inte bara är politiskt splittrat utan också i varje avseende Sovjetunionen militärt underlägset. NATO:s

legitimitet som kollektivt försvarssystem är avhängig av om alliansen lyckas förhindra att en sådan situation uppstår att de sovjetiska ledarna tror sig kunna hota Västeuropa eller ett enskilt NATO-land utan att USA blir involverat politiskt och/eller militärt, allt efter omständigheterna.

Några har menat att Atlantpaktens existens i sig utgör garanti nog för att USA omedelbart kommer till Västeuropas undsättning i en krissituation. Därmed skulle det sovjetiska hotet vara neutraliserat och avskräckningen alltså kunna sägas fungera. De flesta har dock ansett att politiska försäkringar och uttalanden inte räcker, utan att den amerikanska garantin måste konkretiseras på ett sätt som gör att den också framstår som militärt trovärdig.

Det har alltså gällt för NATO-länderna att välja en avskräckningsstrategi – med tillhörande militära dispositioner – som rent praktiskt förmår neutralisera Moskvas möjligheter att på olika sätt exploatera de geografiska asymmetrierna mellan supermakterna till Västeuropas nackdel. För att kunna avskräcka från aggression måste strategin vara trovärdig i den meningen att de sovjetiska ledarna är övertygade om att USA och NATO, om avskräckningen bryter samman, inte bara kommer att handla i enlighet med denna strategi utan att de allierade därigenom sannolikt också kommer att kunna bevara Västeuropas oberoende.

Maktbalansens problem

Så länge USA hade en klar överlägsenhet över Sovjetunionen på kärnvapenområdet var det inte något större pro-

blem för NATO att uttrycka den amerikanska säkerhetsgarantin på ett sätt som gjorde att dess trovärdighet knappast kunde ifrågasättas. Den dåvarande styrkerelationen mellan supermakterna gjorde nämligen att USA tämligen ostraffat kunde hota med att använda sina strategiska kärnvapen mot sovjetiskt territorium, om Röda armén invaderade Västeuropa (den sk massiva vedergällningens doktrin).

Den sovjetiska överlägsenheten på det konventionella området neutraliserades därmed och en "balans av obalanser" etablerades mellan öst och väst. Man kan också uttrycka saken så, att så länge USA var relativt osårbart för sovjetisk vedergällning, uppvägdes Västeuropas stora sårbarhet för en sovjetisk invasion av Sovjetunionens stora sårbarhet för en amerikansk kärnvapenattack.

Det sovjetiska hotet är i första hand av politisk, inte militär, natur.

Sannolikheten för en sovjetisk invasion i full skala har varken då eller senare i och för sig varit speciellt stor. Det sovjetiska hotet är i första hand av politisk, inte militär, natur, åtminstone så länge styrkerelationen mellan blocken är någorlunda i balans.

I politiska termer betydde emellertid den högst påtagliga militära kopplingen, att Moskva inte utan vidare kunde exploatera västeuropéernas utsatthet och rädsla för ett tredje världskrig för att den

vägen skaffa sig inflytande över utvecklingen i Västeuropa.

Men tiderna förändrades snabbt. I takt med den sovjetiska upprustningen på det strategiska området blev USA alltmera sårbart, vilket var detsamma som att den tidigare amerikanska överlägsenheten höll på att urholkas. Detta förhållande verkade visserligen stabiliserande på terrorbalansen mellan USA och Sovjetunionen, men det hade klart negativa konsekvenser för öst-västbalansen i allmänhet och för USA:s kärnvapengaranti i synnerhet. Denna garanti underminerades ju i takt med att det blev allt mindre sannolikt att USA verkligen skulle löpa linan ut och använda sina strategiska kärnvapen för att stoppa en sovjetisk invasion av Västeuropa.

Följden blev, att supermakterna helt enkelt kom att neutralisera varandra på det strategiska området. Denna utveckling gick i praktiken inte att förhindra. Den gick emellertid att leva med. Förutsättningen var, att man inom NATO drog de "rätta" slutsatserna av den nya strategiska situation som höll på att växa fram.

Det konventionella försvaret

För att motverka kärnvapenparaplyets allt större otillräcklighet hade man från amerikanskt regeringshåll alltsedan 60-talets början förespråkat en ökad satsning på NATO:s konventionella slagkraft. Genom en sådan satsning ville USA undvika att NATO – om avskräckningen bröt samman – hamnade i ett läge, där man i praktiken bara hade att välja mellan kapitulation inför den sovjetiska övermakten och en mer eller mind-

re omedelbar insats av amerikanska kärnvapen.

Hade NATO däremot förmåga att med konventionella medel bjuda Sovjetunionen ett ordentligt motstånd, skulle istället Moskva försättas i den obehagliga situationen att tvingas välja mellan att använda kärnvapen för att uppnå sin målsättning eller att i praktiken avskriva den militära optionen.

Man antog nämligen på goda grunder att förutsättningen för att Moskva överhuvudtaget skulle reflektera på en invasion av Västeuropa var, att man snabbt kunde ställa NATO inför fullbordat faktum. Kunde NATO däremot neka Sovjetunionen ett snabbt avgörande skulle mycket vara vunnet, ja, krigsrisker skulle sannolikt bli närmast negligerbar. Men ännu viktigare var kanske, att Moskvas möjligheter att med hot, skrämelse och påtryckningar exploatera Västeuropas utsatta läge skulle försämrats betydligt genom en konventionell upprustning.

Under alla omständigheter skulle NATO med ett slagkraftigt konventionellt försvar kunna uppskjuta användandet av egna kärnvapen till ett långt senare stadium än annars. Man skulle helt enkelt få möjlighet att bättre anpassa motståndet till den aggressionsnivå Sovjetunionen valde i det konkreta fallet.

I och med att kärnvapentröskeln höjdes kunde NATO:s beroende av USA:s kärnvapen minska utan att avskräckningsförmågan faktiskt behövas reduceras. Ja, med tiden skulle man kanske till och till kunna minska kärnvapenberoendet i en sådan utsträckning att det reserverades för det enda fall där kärnvapen aldrig kommer att helt kunna undvaras, nämligen när det gäller att av-

skräcka motståndaren från att använda sina kärnvapen först.

"Flexible response"

Det amerikanska förslaget till en mer flexibel strategi ("flexible response", FR) stötte emellertid på hårt motstånd från västeuropeiskt håll. De västeuropeiska staterna föredrog att också i framtiden vara beroende av USA:s kärnvapen. Deras invändning mot FR kan i huvudsak sammanfattas på följande sätt.

Mot bakgrund av Västeuropas stora sårbarhet för varje form av krigföring var det nödvändigt att hålla förmågan att föra ett konventionellt krig på en relativt låg nivå. Detta låter onekligen paradoxalt, men tankegången var att om Västeuropa inte hade reella möjligheter att försvara sig med konventionella medel, skulle Moskva inse att NATO-länderna, om de blev anfallna, snabbt måste ta till kärnvapen.

Denna risk skulle verka så avskräckande på Sovjetunionen att man avhöll sig från varje form av väpnad aggression.

Om man däremot följde USA:s råd och satsade på ett konventionellt försvar vore detta, menade man, ett mer eller mindre direkt erkännande av att den amerikanska kärnvapengarantin inte längre var helt trovärdig. Därmed fruktade man att en invasion inte bara kunde framstå som mindre riskabel ur Moskvas synvinkel utan att en framtida väpnad konflikt geografiskt också kunde begränsas till Centraleuropa.

Många uppfattade också den sovjetiska överlägsenheten på det konventionella området som så överväldigande att det i praktiken skulle vara lönlöst att ens

försöka göra något för att reducera den. Psykologiskt var dessutom tanken på att på allvar åter tvingas börja rusta upp och planera för ett krig i Europa närmast outtäcklig för många västeuropéer. På västeuropeisk sida accepterade man inte den militära maxim som säger att effektiv avskräckning kräver ett effektivt, i betydelsen användbart, försvar.

Vidare skulle en övergång till ett huvudsakligen konventionellt NATO-försvar ställa alldeles speciella krav på de västeuropeiska staternas samarbetsförmåga och politiska kurage. Även om också USA tänkte bidra till NATO:s konventionella upprustning, skulle nämligen de västeuropeiska länderna i framtiden bli tvungna att ta ett betydligt större politiskt, ekonomiskt och militärt ansvar för den egna säkerheten än tidigare. En sådan utveckling var av inrikes- och utrikespolitiska skäl inte helt problemfri, snarare tvärtom.

1967 lyckades NATO-länderna – med undantag av Frankrike som drog sig ur NATO:s militära samarbete 1966 – trots allt enas om en övergång till "flexible response". Men genom att västeuropeernas konventionella satsning visade sig bli långt mindre än vad som enligt amerikansk uppfattning krävdes för att göra FR-doktrinen verkligt flexibel, var NATO i praktiken fortfarande lika beroende av en tidig insats av amerikanska kärnvapen som förut. Skillnaden var bara den, att den nya doktrinen förutsatte en betydligt långsammare eskalationsprocess än vad som tidigare varit fallet.

Mot denna bakgrund torde även de mest "ortodoxt" sinnade västeuropeerna tidigt ha insett att det knappast

vore önskvärt om NATO, efter en kort men fruktlös konventionell fas, inledde eskalationen med att använda slagfältskärnvapen i den utsträckning doktrinen föreskrev. På grund av dessa vapens begränsade räckvidd vore det ju väst- och östeuropeiskt, inte sovjetiskt, territorium som i första hand skulle råka illa ut.

Om man emellertid bortser från möjligheten av någon enstaka, till sina konsekvenser ytterst begränsad, "styrkedemonstration" var det, just med tanke på eskalationsrisken, högst osannolikt att USA någonsin skulle gå med på att använda sina kärnvapen för att stoppa ett konventionellt sovjetiskt anfall mot Västeuropa. Om amerikanska kärnvapen överhuvudtaget skulle komma till användning krävdes förmodligen, att USA:s egen nationella existens uttryckligen stod på spel. Men det varken gjorde eller gör den i Europa.

Den verkliga innebörden av utvecklingen mot strategisk paritet var därför, att varken de västeuropeiska NATO-länderna eller USA egentligen kunde tänka sig första-bruk av amerikanska kärnvapen som medel för att i framtiden stoppa en sovjetisk invasion. USA:s deklarerade beredskap att eventuellt begå nationellt självmord för – ett vid det laget i realiteten redan utplånat – Västeuropas skull var därför snarare en fråga om politisk retorik än om en reell militär utfästelse.

Men retorik var nu vad många västeuropéer nöjde sig med, särskilt som man sedan länge betraktat den amerikanska kärnvapengarantin främst ur symbolisk synvinkel. Dessutom bedömde man vid denna tid, d v s från slutet av 60-talet fram till mitten av 70-talet,

de förbättrade relationer med Sovjetunionen, som avspänningspolitiken ställde i utsikt, som långt mer betydelsefulla för Västeuropas framtid än de militära dispositioner avskräckningens logik egentligen krävde.

Många menade också att de sovjetiska ledarna aldrig kunde vara helt säkra på att NATO trots allt inte skulle eskalera. Den bristande militära trovärdigheten kompenenserades följaktligen, enligt detta synsätt, av en osäkerhet beträffande huruvida NATO verkligen kunde förväntas uppträda fullt rationellt om läget blev tillräckligt hopplöst.

Den sovjetiska upprustningen

Från mitten av 70-talet började relationerna mellan öst och väst att snabbt försämrans. En starkt bidragande orsak var den ohejdade sovjetiska upprustningen, i all synnerhet som denna visade sig ha fortsatt i oförminskad takt och på alla fronter även mitt under avspänningens högkonjunktur.

Denna utveckling föranledde NATO-regeringarna att i allt större utsträckning betona nödvändigheten av att själva rusta upp för att kunna bevara den politiska och militära balansen mellan blocken. I oktober 1977 höll tex Helmut Schmidt ett uppmärksammat tal, i vilket han diskuterade de negativa konsekvenser som den strategiska pariteten mellan supermakterna fått för Västeuropas säkerhet. Han betonade särskilt den ökade betydelsen av de regionala militära obalanserna och talade om nödvändigheten av att dessa korrigerades.

Att korrigera de regionala militära obalanserna blev i de flesta läger ganska

snart liktydigt med att placera ut nya amerikanska medeldistansmissiler i Västeuropa, även om den slutliga utplaceringen gjordes beroende av utgången av nedrustningsförhandlingar med Sovjetunionen.

USA var m a o villigt att placera ut nya kärnvapen i Västeuropa som, om de kom till användning, garanterat kunde nå sovjetiskt territorium och det dessutom med stor träffsäkerhet. Följden av en sådan attack skulle enligt Sovjetunionen bli en mer eller mindre automatisk vedergällning mot USA. I teknisk eller formell bemärkelse skulle den amerikanska kärnvapengarantin därmed faktiskt förstärkas. Och att skapa detta intryck var ju det egentliga syftet med utplaceringen.

Som situationen utvecklade sig blev emellertid den sedan tidigt 60-tal existerande obalansen på medeldistansområdet ett problem i sig. Även om den sovjetiska överlägsenheten på detta område inte kunde ha annat än marginell militär betydelse, blev det – mot bakgrund av utvecklingen under 70-talet – politiskt och psykologiskt helt omöjligt för NATO att längre acceptera att Sovjetunionen hade moderna medeldistansmissiler som kunde nå Västeuropa samtidigt som NATO saknade missiler som från Västeuropa garanterat kunde nå sovjetiskt territorium.

Att i det försämrade internationella klimatet acceptera ett sådant ojämnt förhållande vore i praktiken liktydigt med en inbjudan till Moskva att dels spela ut Västeuropa och USA mot varandra, dels spela på västeuropéernas inneboende rädsla. För att motverka en sådan utveckling blev förverkligandet av en ba-

lans på medeldistansområdet ett mål i sig, d v s ett mål som egentligen inte hade någonting med den amerikanska kärnvapengarantin som sådan att göra.

Ett förändrat läge

De militära förutsättningarna för att bygga NATO:s avskräckningsstrategi på ett hot om första-bruk av kärnvapen urholkades gradvis för att i praktiken helt upphöra att gälla mot slutet av 60-talet.

Om NATO:s strategi skall upplevas som trovärdig, duger det ju inte att den förutsätter ett fullständigt irrationellt beteende från amerikansk sida. Och en eskalation är med tanke på de sannolika

De militära förutsättningarna för att bygga NATO:s avskräckningsstrategi på ett hot om första-bruk av kärnvapen urholkades gradvis.

konsekvenserna en i högsta grad irrationell handling. Följaktligen är FR-doktrinen i dess nuvarande tappning inte heller särskilt trovärdig. Politiska skäl har emellertid, som ovan framgått, gjort att man retoriskt tvingats hålla fast vid – och på sistone to m formellt stärka – en sedan länge militärt ohållbar doktrin.

Nu har man emellertid nått den punkt bortom vilken det blir allt svårare att fortsätta som hittills. Den främsta anledningen är den alltmer avvisande inställning till kärnvapen som under senare år kommit att omfattas av allt större befolkningsgrupper i Västeuropa.

Om man inte snart förmår reducera kärnvapenberoendet, är risken stor att motståndet mot kärnvapen på sikt kommer att underminera både tilltron till NATO och försvarsviljan i stort. Man riskerar nämligen att den av ryssarna underblåsta rädslan för kärnvapenkriget till slut blir större än rädslan för ryssarna själva. I ett sådant stämningsläge är det inte uteslutet att något västeuropeiskt land lämnar NATO för att istället söka "trygghet" genom en anpassning till sovjetiska "önskemål", d v s man kommer att mer eller mindre frivilligt låta sig neutraliseras.

Om landet ifråga vore Västtyskland skulle konsekvenserna för Europa – öst såväl som väst – sannolikt bli förödande. NATO skulle upphöra att existera i sin nuvarande tappning och maktbalansen i Europa skulle definitivt svänga över till Sovjetunionens fördel. Möjligheterna att under sådana betingelser bevara Västeuropas politiska oberoende och territoriella integritet vore inte stora.

För att komma ur detta dilemma måste man för framtiden bygga Västeuropas säkerhet på något annat än den koppling till USA:s strategiska kärnvapen – och därmed till det globala kärnvapenkriget – som hotet om första-bruk ytterst implicerar. Men västeuropeerna behöver både NATO och någon form av mer direkt koppling till USA. Och en sådan koppling har man faktiskt också, om man bara bemödade sig om att betrakta den som en sådan.

Över 300 000 amerikanska soldater är nämligen stationerade i Västeuropa. Ingen amerikansk president skulle kunna lämna dessa åt sitt öde, om så Röda armén invaderade i morgon dag. USA

skulle tvingas ingripa. Kopplingen mellan USA och Västeuropa behöver alltså inte stå och falla med en amerikansk utfästelse om första-bruk av kärnvapen, den finns där ändå.

Allmänt sett är situationen också helt annorlunda idag än den var för 35 år sedan. Västeuropa är inte längre utblottat och utan medel att försvara sig. Hade man bara viljan kunde man också, med ytterst måttliga ökningar av försvarsutgifterna och med vissa strategiförändringar/omdispositioner, skaffa sig ett försvar som kunde stå emot praktiskt taget varje sovjetiskt anfall. Ja, redan idag kan inte Sovjetunionen utan vidare köra över NATO. Men att stå emot en sovjetisk invasion var just vad Västeuropa inte kunde för 35 år sedan. Det var detta som både NATO och USA:s en gång ovillkorliga kärnvapengaranti var avsedda att råda bot på. Nu har emellertid tiderna förändrats på ett sätt som gör att man måste sluta identifiera en i och för sig nödvändig koppling mellan USA och Västeuropa med en idag helt omöjlig koppling mellan Västeuropas försvar och det globala kärnvapenkriget.

Även om NATO avstår från hot om första-bruk, kommer det amerikanska kärnvapenparaplyet ändå att bestå i den meningen att USA:s kärnvapeninnehav verkar avskräckande på varje sovjetisk tanke på att använda sina kärnvapen först. De amerikanska kärnvapnen kommer att tjäna samma syfte i framtiden som de sovjetiska gör idag när de avskräcker NATO från första-bruk.

Insikten om behovet dels av en förstärkning av den konventionella slagkraften, dels av ett större politiskt och militärt ansvarstagande för den egna sä-

kerheten är, om än långsamt, på väg att sprida sig bland de västeuropeiska NATO-länderna. Icke föraktliga förstärkningar av det konventionella försvaret har också genomförts under senare år, även om bristerna på sina håll fortfarande är stora.

Ja, hade NATO-regeringarna haft lite mera is i magen och dessutom varit helt överens om nödvändigheten av att minska kärnvapenberoendet, hade de kunnat framställa de senaste årens satsning på en konventionell upprustning som inledningen till den förstärkning av NATO-försvaret, som så småningom skulle göra hotet om första-bruk mer eller mindre irrelevant.

SS-20 hade man kunnat avskriva som en "papperstiger", d v s som en militärt sett helt meningslös satsning, typisk för det militär-industriella komplex sovjetstaten till stor del faktiskt utgör.

Man hade på sätt sluppet både den rädsla och det organiserade motstånd mot utplaceringen som Sovjetunionen kunnat exploatera i syfte att underminera både tilltron till NATO och försvarsviljan i stort. Istället hade västländerna fått ett propagandaövertag gentemot Sovjetunionen som man kunnat utnyttja för att legitimera de egna konventionella rustningarna.

Hotet från Moskva

Nu saknade man på NATO-håll is i magen. Man var inte heller överens om nödvändigheten av att minska kärnvapenberoendet. När situationen därför utvecklade sig som den gjorde, blev NATO-regeringarna helt enkelt tvungna att fatta sitt sk dubbelbeslut. De kraftiga

sovjetiska protesterna såväl som ansträngningarna att med olika medel påverka opinionen i Västeuropa förstärkte dessutom med nödvändighet NATO-regeringarnas beslutsamhet att hålla fast vid den beslutade tidsplanen för utplaceringen.

Det hade nämligen varit katastrofalt för NATO:s trovärdighet som kollektivt försvarssystem om utplaceringen uppskjutits eller upphävts innan några framsteg gjorts under nedrustningsförhandlingarna i Genève. Det bestående intrycket hade ju i så fall blivit att Moskva skaffat sig ett slags vetorätt över NATO:s säkerhetspolitik och militära dispositioner.

Utan den amerikanska säkerhetsgarantin skulle det i praktiken bli fritt fram för sovjetiska påtryckningar i olika former.

Med tanke på vad som stod att vinna för Moskva är det inte svårt att förstå både intensiteten i dess propagandaoffensiv och envetenheten i dess vägran att återuppta de avbrutna förhandlingarna. Man hoppas naturligtvis fortfarande att ett under skall inträffa. Det bästa motmedlet mot denna tennsoldatsmässiga

trotsighet är att fortsätta utplaceringen som planerat. Förr eller senare kommer de sovjetiska ledarna att, om än motvilligt, anpassa sig till den rådande situationen. De är trots allt de kanske största realisterna på den internationella scenen.

Framförallt gäller det för NATO-regeringarna att inte falla till föga för hot av det slag som den italienske utrikesministern uppenbarligen fick sig till livs vid ett besök i Moskva för en tid sedan. Enligt pressrapporter fick han nämligen där höra att han borde tänka på att Sovjetunionen kunde "pompejisera" hela Italien.

Nu behöver ju varken Italien eller de övriga NATO-länderna bli speciellt uppskrämda, eftersom de genom sin allians med USA besitter just de instrument som avskräcker Sovjetunionen från varje tanke på att verkställa ett sådant hot. Men man kan lätt föreställa sig hur situationen skulle kunna utveckla sig om banden mellan USA och Västeuropa försvagades. Utan den amerikanska säkerhetsgarantin skulle det i praktiken bli fritt fram för sovjetiska påtryckningar i olika former. Många av de västeuropeiska staterna skulle förmodligen falla till föga redan inför långt mindre hotfulla uttalanden från Moskvas sida än det ovan nämnda.